

TAMPEREEN KAUPUNKI

Hipposkylän asemakaavan nro 8549 lepakkoselvitys

Raportti

ID: 1 750 753

Mäkelä Tiina

20.9.2017

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Selvitysalue	1
3	Lähtötiedot ja menetelmät	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Maastotyöt	2
3.3	Uhanalaisuusluokitus.....	3
3.4	Luontodirektiivi	3
3.5	EUROBATS	3
3.6	Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus	3
3.7	Epävarmuudet	4
4	Tulokset	4
4.1	Havainnot.....	4
4.1.1	Ruokailualueet	4
4.1.2	Lisääntymis- ja levähdyspaikat	5
4.2	Lajikuvaukset.....	6
5	Johtopäätökset ja suositukset.....	7

Pohjakartat: © Maanmittauslaitos 2017, Tampereen kaupunki 2017
 Raportin kuvat © FCG / Tiina Mäkelä

20.9.2017

Hipposkylän asemakaavan nro 8549 lepakkoselvitys

1 Johdanto

Tämä Hipposkylän asemakaava-alueen lepakkoselvitys on laadittu Tampereen kaupungin toimeksiannosta FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:ssä. Selvityksen on laatinut biologi, FM Tiina Mäkelä.

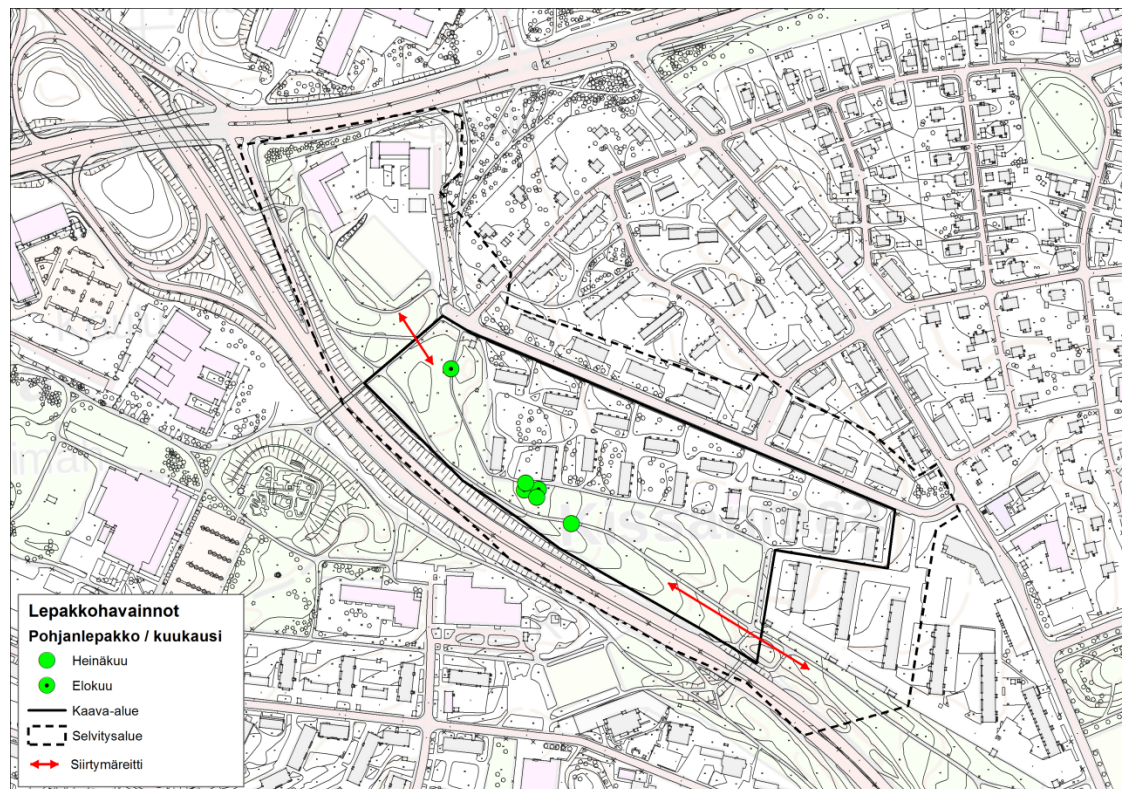
Selvityksessä on kartoitettu alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille arvokkaat elinympäristöt. Selvitys perustuu kesällä 2017 laadittuihin maastokartoituksiin. Työssä noudatettiin Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositusta lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.

Saatujen tulosten perusteella on esitetty suositukset maankäytön suunnittelun pohjaksi.

2 Selvitysalue

Selvitysalue käsittää Kissanmaan kaupunginosan korttelin 850 tontin 4 sekä osan Hippospuistoa. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 6,2 ha. Alueella on 14 kaksikerroksista, huonokuntoista puista asuinkerrostaloa sekä tiilirunkoinen entinen saunarakennus. Tampereen kaupunki rakennutti vuokratalot entisen Kosken maantien varrelle vuosina 1947 - 49.

Kartoitukset kohdennettiin asemakaava-alueelle sekä sen lähiympäristöön. Selvitysalueen sijainti on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Hipposkylän asemakaava-alue sekä lepakkoselvitysalueen rajaus.

20.9.2017

3 Lähtötiedot ja menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Asemakaava-alueelle ei ole aikaisemmin laadittu lepakkoselvitystä. Tampereen kantakaupungin lepakkokartoituksessa vuonna 2002 (Bat Group Finland Oy, Yrjö Siivonen) alueella ei havaittu lepakoita.

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia aineistoja:

- Bat Conservation Trust. 2007: Bat Surveys – Good Practice Guidelines. Bat Conservation Trust, London.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. 113 s.
- Suomen lepakot (SLTY 2016)
- Bats of Britain and Europe (Dietz & Kiefer 2016)
- Yrjö Siivonen Bat Group Finland ry: Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus, 2002

3.2 Maastotyöt

Alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille arvokkaat alueet kartoitettiin yöaikaan tehtävällä detektorikartoituksella Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusmenetelmiä soveltaen (SLTY 2012). Kartoitus toistettiin kolme kertaa kesän 2017 aikana.

Lepakkoselvityksen maastoinventoinnit tehtiin 19.–20.6., 19.–20.7. ja 17.–18.8. noin klo 21.30 – 3.00 välisenä aikana.

Ensimmäisellä maastokäynnillä alueeseen tutustuttiin jo päiväsaikaan kiertämällä alue tarkkaan läpi. Koska kaava-alueelta on tarkoitus purkaa rakennuksia, arvioitiin ensimmäisellä maastokäynnillä myös olemassa olevien rakennusten merkitys lepakoille.

Ruokailualueita ja niille johtavia reittejä kartoitettiin öisin kävelemällä selvitysalue kattavasti lävitse ja samalla kuunnellen detektorilla lepakoiden ultraääniä. Selvitys tehtiin aktiivikartoitusmenetelmällä ja työssä käytettiin detektoria Wildlife Acoustics EM3⁺. Havainnot merkittiin tarkasti kartoille.

Maastotöissä tarkkailtiin myös potentiaalisista lisääntymis- ja levähdyspaikoista (vanhat rakennukset, vanhat puistopuut ja pöntöt) mahdollisesti auringonlaskun aikaan lähteviä tai niihin auringon nousun aikaan palaavia lepakoita.

Sää maastokäyntien aikana oli hyvä (Taulukko 1). Pilvisyys on arvioitu asteikolla 1/8 (selkeä) ... 8/8 (pilvessä).

Taulukko 1. Sää lepakkokartoitusoinä.

Päivämäärä	Lämpötila	Tuulen voimakkuus	Pilvisuus
19.–20.6	16°C	1-3 m/s	1/8
19.–20.7.	15°C	3 m/s	8/8
17.–18.8	20°C	0-2 m/s	4/8

3.3 Uhanalaisuusluokitus

Nisäkkäiden osalta uhanalaisuusarviointi on päivitetty vuonna 2015 (Liukko ym. 2015). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja. Suomessa esiintyvistä lepakkolajeista uhanalaisiksi on määritetty ainoastaan pikkulepakko (VU) ja ripsisiippa (EN).

3.4 Luontodirektiivi

Kaikki lepakkolajimme kuuluvat EU:n Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Näitä ovat lisääntymispaikat, muut kesä-, kevät- ja syysaikaiset, säännöllisessä käytössä olevat päiväpiilot sekä talvehtimispaikat.

3.5 EUROBATS

Suomi liittyi Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS-sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä.

3.6 Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus

Tampereella käytettävä lepakkoalueiden arvoluokitus noudattelee Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n esittämää suositusta (SLTY 2012):

Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka

Ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty

- Hävittämiselle tai heikentämiselle on haettava lupa ELY-keskukselta.
- Jos poikkeuslupa myönnetään, tulee lepakoille aiheutuvaa haittaa pienentää esimerkiksi asentamalla korvaavia päiväpiilopaikkoja, kuten pönttöjä. Korvaavista toimista antaa tietoa esimerkiksi Mitchell-Jones (2004).
- Suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon suojeltuun kohteeseen liittyvät lepakoiden käyttämät kulkureitit ja ruokailualueet.

Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti

20.9.2017

Alueen arvo lepakoille huomioitava maankäytössä (EUROBATS)

- Vahva suositus, jolla ei kuitenkaan ole suoraan luonnonsuojelulain suojaa.
- Tärkeä saalistusalue voi olla sellainen, jolla saalistaa monta lajia ja/tai alueella saalistaa merkittävä määrä yksilöitä.
- Aluetta käyttävä laji on harvinainen tai harvalukuinen.
- Alue on todettu tai todennäköinen siirtymäreitti päiväpiilon ja saalistusalueen välillä.
- Jos siirtymäreitti katkaistaan, tulisi toteuttaa korvaava reitti.
- Huomioidaan alueen lähellä sijaitsevat lisaantymis- ja levähdyspaikat

Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue.

Maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava alueen arvo lepakoille.

- Alue on lepakoiden käyttämä, mutta laji ja/tai yksilömäärä on pienehkö.
- Ei mainittu luonnonsuojelulaissa
- Ei suosituksia EUROBATS-sopimuksessa

3.7 Epävarmuudet

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuiheen vaihteluun sekä maastointenttien rajalliseen keston. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Niinpä alueella voi esimerkiksi esiintyä joinain vuosina lajeja, joita ei tässä kartoituksessa havaittu tai lepakoiden määrä alueella voi vaihdella eri vuosina.

Lepakkokartoitus perustuu Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisesti kolmeen eri aikaan kesästä tehtyyn kartoituskertaan. Inventointeihin käytetty maastotyömäärä arvioidaan riittäväksi.

Epävarmuustekijät huomioiden voidaan todeta, että selvityksessä on pystytty kartoittamaan alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille tärkeät alueet maankäytön suunnittelun kannalta riittävällä tarkkuudella.

4 Tulokset

4.1 Havainnot

4.1.1 Ruokailualueet

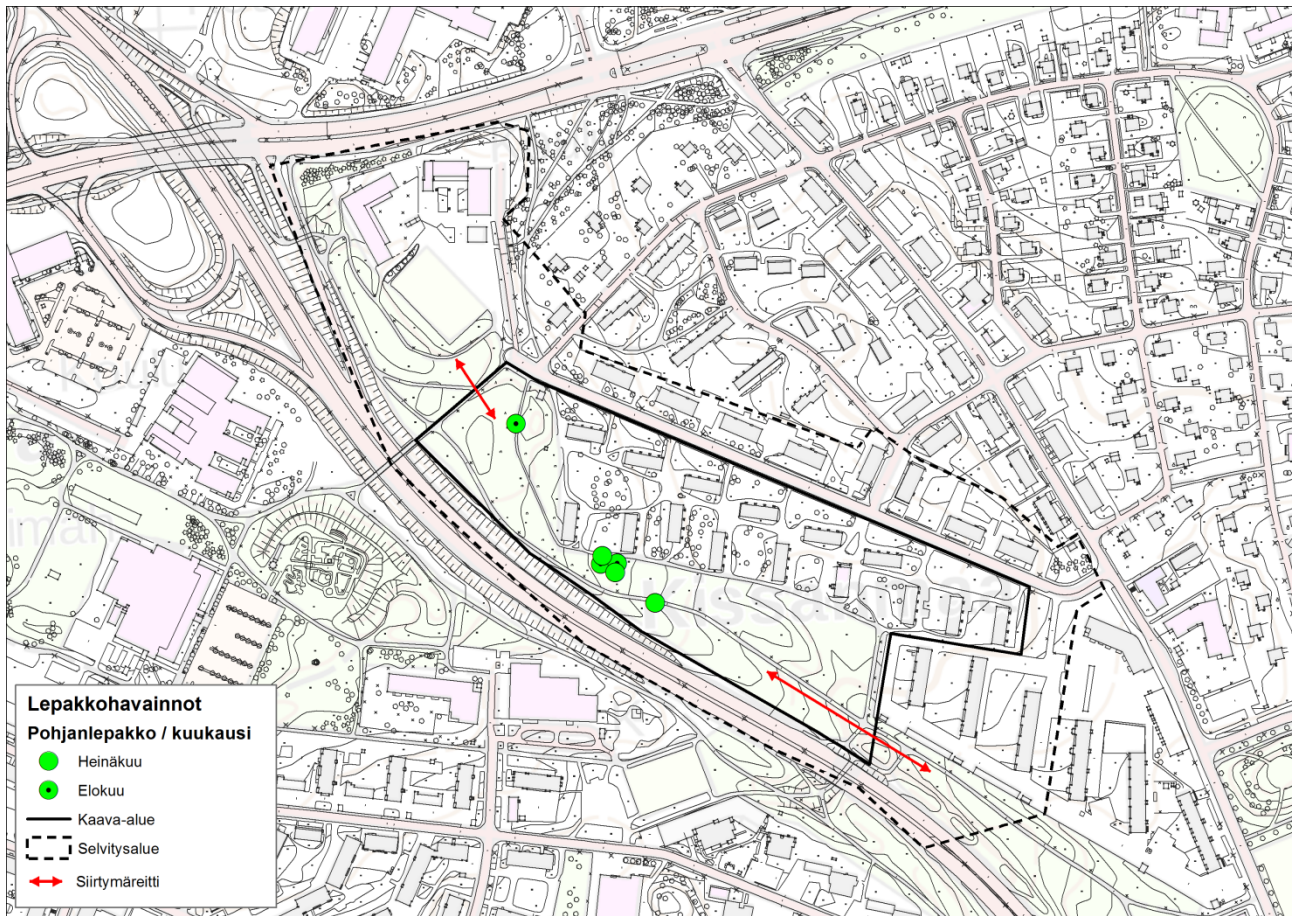
Kesäkuun kartoituskäynnillä selvitysalueella ei havaittu yhtään lepakkoa.

Heinäkuun kartoituskäynnillä selvitysalueella havaittiin kaksi ruokailevaa pohjanlepakkoa (kuva 3). Havaintojen perusteella lepakot saapuivat alueelle kaakosta ulkoilureittiä ja sitä reunustavaa puustoa seuraillen.

Elokuun kartoituskäynnillä selvitysalueella havaittiin jälleen kaksi ruokailevaa pohjanlepakkoa (kuva 3). Alueen keskiosissa on pieni, avoin ja reheväkasvuinen joutomaa-alue, jonka yllä lepakot ruokailivat aktiivisesti.

20.9.2017

Lepakkehavainnot ja havaitut siirtymäreitit on esitetty kuvassa 3.

Kuva 2. Kartoituksissa tehty lepakkohavainnot ja havaittu lepakoiden siirtymäreitti.

4.1.2 Lisääntymis- ja levähdyspaikat

Selvitysalueella on runsaasti vanhoja puutaloja, joista alueen länsiosassa sijaitsevat rakennukset ovat potentiaalisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Kyseisiä taloja reunustaa ainakin joltain sivulta suojaava puusto, jolloin lepakoille muodostuu turvallisia siirtymäreittejä rakennusten ja mahdollisten ruokailualueiden välille. Kaava-alueen muissa osissa rakennukset ovat suojattomampia ja myös niiden ympäristö on valaistu tehokkaammin, mikä todennäköisesti karkottaa lepakoita niiden läheisyydestä.

Selvityksen maastotöiden aikana kaava-alueelle sijoittuvista rakennuksista ei havaittu lähtevän tai niihin palaavan yhtään lepakkoa eikä niissä todennäköisesti ollut lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

20.9.2017

Kuva 3. Kaava-alueen länsiosassa olevien rakennusten lähiympäristössä on suojaisaa puustoa.

4.2 Lajikuvaukset

Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*)

Luontodirektiivin liitteen IV(a) laji. Pohjanlepakko on maamme yleisin ja laajimmalle levinnyt lepakkolaji. Sen voi tavata miltei koko Suomesta, tosin Lapista havaintoja tulee harvakseltaan. Pohjanlepakko on vahva lentäjä, joka suosii melko avaria maisemia (SLTY 2016). Alueella havaittiin varmuudella ainakin kaksi eri pohjanleppakkoyksilöä. Pohjanleppakot saalistivat alueen keskiosissa olevan avoimen joutomaalaikun yllä sekä alueen eteläosassa olevan ulkoilureitin varilla.

20.9.2017

Kuva 4. Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) on Suomen yleisin lepakkolaji.

5 Johtopäätökset ja suositukset

Selvitysalueen merkitys lepakoiden ruokailualueena ja siirtymäreittinä on vähäinen. Alueella tavattiin ainoastaan pohjanlepakkoa, joka on elinympäristövaatimustensa suhteen hyvin väljä. Laji ei karta myöskään valaistuja alueita kuten esimerkiksi vesi- tai viiksisiippalajit. Alueella ei ole lainkaan esimerkiksi viiksisiipoille soveltuvaa metsäympäristöä.

Kaava-alueen rakennuksista ei havaittu lähtevän tai niihin palaavan lepakoita. On silti mahdollista, että alueen rakennuksissa voi satunnaisesti päivehtiä pohjanlepakoita, mutta maastoinventointien perusteella rakennuksissa ei ole lajille tärkeitä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

FCG SUUNNITTELU JA TEKNIikka OY

Laatinut:

Tiina Mäkelä
suunnittelija, FM

LÄHTEET

Bat Conservation Trust. 2007: Bat Surveys – Good Practice Guidelines. Bat Conservation Trust, London.

Diez C. & Kiefer, A. 2016: Bats of Britain and Europe. Bloomsbury Publishing. UK. 2016.

20.9.2017

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. 113 s.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2016: Suomen lepakot. <<https://sites.google.com/site/sltyry/>> (luettu 21.8.2017)

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry.: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. <http://lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet_2012_12.pdf>

Yrjö Siivonen Bat Group Finland ry: Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus, 2002. Raportti. 19 s.